

રાષ્ટ્રીય ગીતો.

ચોરી વખતે ગાવાનું ગીત.

પહેલાં પહેલાં મંગળીયાં વરતાવોરે, પહેલાં મંગળ રે ડીડા વરતાવોરે
બીજાં બીજાં મંગળીયાં વરતાવોરે, બીજાં મંગળ પુખ્તીયો વરતાવોરે
ત્રીજા ત્રીજાં મંગળીયાં વરતાવોરે, ત્રીજાં મંગળ માંધીજીને બોલાવો
ચોથાં ચોથાં મંગળીયાં વરતાવોરે, ચોથાં મંગળ લાલાજીને તેડવોરે

પાંચમા મંગળ દ્વિંદ દેવીને કેવરાવોરે,

છઠા મંગળ શૌકત મહમદને લખોરે,

સાતમા મંગળ હાસનખુને બોલાવોરે.

લેખક-શા. કાન્તીલાલ કાળોદાસ.

૧

પરજીતી વખતે ગાવાનું ગીત.

લાડણ્યો પાદ મેઠો માત્રે રડો રંડીયોરે

ચેલો વેવલ કમ્પાથી લાવે રડો રંડીયોરે

એનો સુતારી બાઈ ભજો રડો રંડીયોરે

૨૨૩૮૨

લાડણો પાટ બેઠા માગે રહી તરાકરે
 પેસો વેવઈ ક્યાંથી લાવે રહી તરાકરે
 એનો સવારી ભાઈ જાગે રહી તરાકરે
 લાડણો પાટ બેઠા માગે રહી પુણીઓરે
 પેસો વેવઈ ક્યાંથી લાવે રહી પુણીઓરે
 એનો પેંજરી ભાઈ જાગે રહી પુણીઓરે

લેખક—શા K. K.

(લાડણો પાન આવે ને રસ ઢારે રે—એ રાગ)

લાડણો વરી વરી પાછું જુવે જાણે મારા મહાત્મા સાથે આવે
 જાણે રહો રેંટીઓ સાથે લાવે
 લાડણો પાન આવેને રસ ઢારે લાડણો વરી વરી પાછું જુવે
 લાડણો વરી વરી પાછું જુવે જાણે મારાં કરતુરખા સાથે આવે
 જાણે રહી તરાક સાથે લાવે
 લાડણો પાન આવેને રસ ઢારે લાડણો વરી વરી પાછું જુવે
 જાણે મારાં અનસુયા બેન સાથે આવે જાણે રહી પુણીઓ સાથે લાવે
 લાડણો પાન આવેને રસ ઢારે લાડણો વરી વરી પાછું જુવે
 જાણે મારા હાર પદ્મ સાથે આવે જાણે મારા વીવાનો રંગ રાખે
 લાડણો પાન આવેને રસ ઢારે લાડણો વરી વરી પાછું જુવે
 જાણે મારા શૈલ મહમદ સાથે આવે જાણે રહી ખાદીનો રંગ રાખે

લેખક—શા K. K.

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગૂજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક

વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ

વિષય ૮ : ૧૨૧

સ્વરાજ્યનો ઠંકો.

(બંકા રાજના ઠંકા વાગીઆ બદવરામ જાગે એ રાગ)

સ્વરાજ્ય ઠંકા વાગીઆ,	સહકારી જાગે
અજાણ્યા ઉધમાંથી જાગીઆ,	ગુલામી ત્યાગે
હીંસાનો મારગ પરહરી,	અહીંસક થાગે
તામસ પ્રકૃતિ ત્યાગીને,	શાન્તિમય થાગે
અનીતી હથીઆર ત્યાગીને,	નીતીને ન્યાગે
અન્યાય અમલદારી છોડીને,	ન્યાયનો પંથ જાગે
અવીવેક અજાગી કરી,	વીનયને લાવે
હંમેશા હોય સ્વરાજ્યની તો,	વહેલા આવે

રેંટીડા રાગ.

ડંકો વાગ્યોને લશ્કર ઉપકરું,	રેંટીડા રાગ
આવી છે સાંતીપુરની ફાજરે,	” ”
તામસને લીધો ચડી ચોટરે,	” ”
વીવેક અવીકને હડાવીએ,	” ”
વીનય વળતી આવાએ,	” ”
શ્રદ્ધા ખડગ કરમાં ધરી,	” ”
હીંસક હથીઆર વશ કરી,	” ”
ધીરજ હોલ વધારીએ,	” ”

અન્યાયી અમલદારી છોડાવીએ,
સ્વરાજ આવે મુલરને તાંતણે,
છત્તા ન રહી જોતા ખેલમાં,

રેડીડા રાજ

”

”

લગ્નમાં ગાવાનો એકડો.

એકડે એક ગાંધીજીનો રાખો ટેક

મારી બેનો સ્વદેશી ખાદી સર્વ પહેરજો.

બગડે બે બોલો ગાંધીજીની ને,	મારી.
તગડે ત્રણ ગાંધીજીનું રહેશે પણ,	મારી.
ચોગડે ચાર ગાંધીજી કરે વીચાર,	મારી.
પાંચડે પાંચ ગાંધીજીને નાવે આંચ,	મારી.
છગડે છ ગાંધી કુટુંબની સહ,	મારી.
સાતડે સાત મારી પરદેશીને લાત.	મારી.
આઠડે આઠ ગાંધીજીનો સાહે ઠાઠ	મારી.
નવડે નવ ગાંધીજીની શીખામણ લઉ,	મારી.
એકડે મીઠું દસ વીદેશીને ફેળે ખજ,	મારી.
બે એકડે બગીચાર સર્વ બેનો થાવ તખ્તાર	મારી.
એકડે બગડે બાર ગાંધીજીનો પોબાર વાગ્યા પરદેશીના બાર	મારી.
એકડે તગડે તેર ખાદી પહેરો ધેરેધેર	મારી.
એકડે ચોગડે ચઉદ ઠોડા વિદેશી ઓલાદ,	મારી.
એકડે પાંચડે પંદર ગાંધીજી નેલની ત્રંદર,	મારી.

એકડે છગડે સોળ સરકારનું પોલમ પોલ	મારી.
એકડે સાતડે સત્તર ગાંધો દેશનું છતર	મારો.
એકડે અઠડે અઢાર ઠાટો વિદેશને બહાર	મારી.
એકડે નવડે આગણીમ પરદેશને લેશે ભોગણી	મારી.
બગડે મોડે ત્રીસ પડાવી દેશીએ ચીસ	મારી.

મંડપ આમંત્રણ ગીત.

બહેની લગ્ન મંડપમાં પધારજો;
 સાથે સાહેલીઓનો સંગ બહેની લગ્ન મંડપમાં પધારજો.
 મારે અમુલ્ય અવસર બેસરે;
 સુણણી સાચી કહું વાત મારે અમુલ્ય અવસર આવીઓરે.
 શોભે મંડપ સુયં પ્રકાશથીરે;
 વળી ચંદ્ર શિતળ ચોપાશથીરે,
 જાણે શોભે સ્વરાજ્યથી દેશરે, શુણવંતી સાહેલી પધારજોરે.
 બહેની ખાદીની સાડી અંજે પહેરજો,
 હાથે કાંતેલી વણી આપણા ભાઈએરે,
 એતો અમુલ્ય ને ઉત્તમ બેશ શુણવંતી સાહેલી પધારજોરે.
 પહેરી લગ્ન કુસુંબલ કાંચળીરે,
 ચતુરાઈનો અણીયો ન વીસરાય, તમ આવે મંડપ શોભશે આયરે.
 ધરો પટકુલ પ્રેમથી ધર્મનુરે, સદ્ભાવ કીનારી શુ મર્મનુ;
 તમ અંજે જણાયે ન લેસરે, શુણવંતી સાહેલી પધારજો.

ફડી ફટુ વસંત ખીલી રહી, માહા માસની પંચમી જીજી.
 એવા અવસરે પગલાં ક્યાંથી ચાય—ગાંધીજી
 કર કુમકુમ-કુસુમની માળ ધરી તમ મુદર્શનને આરાધીએ
 આવેા મોઢો અવસર વહી જાય,—ગાંધીજી પાછા ક્યારે આવશેા.

માતરીયા

૯

(રાગ—માલજી ગુથી લાવ ગુણીયલ ગજરો.)

સખી ક્યારે ઓઢશેા સુંદર ખાદી, હાથે ઠાંતી વણી હોય જડી—સખી
 ત્હારો ચણીયો ગુલાબી વાયલનો, ચોળી ફેશનની રંગ છાયલનો;
 વળી ત્હાગી છો મોહ ગવાનનો— સખી.
 ફર્યો ફેશને દેશ ખીચારો, પરતંત્ર થયો હિન્દ પ્યારો
 દશા દેશની સજની વિચારો— સખી.
 જાય નાસી પવિત્રતા પ્યારી, મગાંઠા લોપાય તમારી
 એથી જડી ખાદી વધુ ચારી— સખી.
 સાદે બેશ જીવન જે જીવાએ, નારી જન્મ સદૃશ કહેવાયો;
 સેવા દેશની સહજ કરાયે— સખી.
 તજે મોહ ફેશનની ખુમારી જયશે એથી લક્ષ્મી તમારી;
 ધર્મ કુળ વર લજ્જા સંભાળી— સખી.
 ખાદી વસ્ત્રો અંગે ધારી
 શિયળ-ધર્મ—નીતિને સંભાળેા, ખાદીથી ચલે દેહ સુધારો—સખી.
 માતરીયા.

કર વિનય રમાલ ન વીચરારે તે પછુ મુદર ખાદીનો ધરજો;
 ભાલ દયા તિલક સુવાસરે, સાહેલી લગ્ન મંડપમાં પધારજો.
 રૂઢી પતિવ્રતથી ભર્યાં દીક્ષડા, રજેરગ પ્રભુ ભઠિતથી ભર્યારે;
 માતૃભક્તિ અંતરમાં હુનેશરે, રસીલી સખી લગ્ન મંડપ પધારજો.
 એવા વેશે મંડપમાં પધારશોરે, નિતીનાં ગીતથી મંડપ શોભાવશોરે
 નવા પ્રસરે મધ્યમય દેશરે, સાહેલી મંડપમાં વહેલા પધારશો.

પાદરાકર

૮

(મારે સામસામી સુરજ ઉગીયો—એ રાગ.)

ખાજ મારે અમુલ્ય અવસર આવીયોરે;
 લીધાં લગ્ન ને તમે તો સીધાલીયા,
 બાપુ, અમને હતી ધણી હોંશરે, ગાંધીજી પાછા ક્યારે આવશોરે;
 તમ વિષ્ણુ ગુજરાત સુનો પડ્યોરે, બાપુ વિષ્ણુ શોક દૈયે ચડ્યોરે
 હવે દર્શન ક્યારે પમાયરે—ગાંધીજી
 તમે અમુલ્ય મંત્રો પુકોયારે, નવચેતન દેશનેરે રેલીયા
 સત્યાગ્રહના જાપજ થાયરે—ગાંધીજી
 બાપુ સાચી દહીરો તમે ધરીરે, સુખ સાલગીને કારે ધરી.
 જેથી સાચું સ્વરાજ્ય પમાય—ગાંધીજી
 લઈ સ્વરાજ્ય વહેલા પધારજોરે, અમ આમંત્રજને રતીકારજો
 જેને વરવહુને શુભ આશિષ—ગાંધીજી.
 અમે ખાદીના મંડપ રોપીયારે મુદ્રાલેખ સ્વરાજ્યના આરોપીયા;
 કર્તવ્ય સાચુ ક્યારે કહેવાય, ગાંધીજી

હાન આલુપણ.

(માલણ ગુંથી લાવ્ય ગુણીયલ ગજરો—એ રાગ)

આલુપણ હાનમાં કેવાં ધરસો, સખી હાને બારતને વિચરસો—આલુપણ
દેશ સુતો આળસ સોડ્ય લાણીરે, કાંતી કનક કળાનો રીસાણોરે;
આવી ચરવ શાંતને ગરીમાન— આલુપણ

એવે પ્રગટી ઉપા લાવી ગાંધીરે, ટુકી શંખ ટાળી ઉપાધીરે;
મહામૈયાઓ પર આશા ખાંવી— આલુપણ

તમે પચાળ્યાતા વીર કુમારોરે, બીજમ ધર્મ પૃથુ રાજકારો;
વીર માતા છો કેમ વિસારો— આલુપણ

કેમ જોલો કનક અલંકારોરે, ઝીણાં વાયલ વીદેશી કેમ ધરો;
દશા દેશની હૈયે વિશારોરે— આલુપણ

કારાગ્રહમાં વીર હજારોરે, દેશ માટે તજે પ્રાણ પ્યારો;
તો દેશ માટે ખાદી અંગ ધારો— આલુપણ

તમ દેશની ગાયો કપાયે, તેની ચરખી વસ્ત્રે લગાવે;
સારા દેવનાં મન મુંઝાયે— આલુપણ

સાદુ અન્નને ખાદી સારી, સૌ દેશન નાખજો ટાળી;
સાચા ધર્મને લેજો સંભાળી— આલુપણ

ખુશી થઈને ખાદી પહેરો મારી વેવાણોરે
મુકો વિશ્વચલીનો આજો મારી વેવાણોરે

અડધી નાગી દેખાય જલ મારી વેવાણેરે
 તેથી હલસી પડતી નાત મારી વેવાણેરે
 બાળી વિલાયતીનો વેશ મારી વેવાણેરે
 જોવા મળશે લંબટ લોહ મારી વેવાણેરે
 તમે જો કુળવાનની જાત મારી વેવાણેરે
 હુંડાવા હાથે કરીને લાજ મારી વેવાણેરે
 માનો માધીજીનો પાઠ મારી વેવાણેરે
 ખુશી થઈને ખાદી પહેરા મારી વેવાણેરે

કઠલાલકર.

૧૨

વેવાઈ તમે સાજન લઈ જાવે આવ્યારે
 આવી અમને હુંડા વેશે શરમાવ્યારે
 ટોપી પહેરી બન્યા ગોકુળની ગોપીરે
 વેવાઈ તમે પહેર્યા વિલાયતી જમારે
 જમા પહેરી જંગલના બન્યા શાળારે
 વેવાઈ તમે પહેરી વિલાયતી ઘોતરી
 ઘોતરી પહેરી માતાની કુખ વગોવીરે
 વેવાઈ તમે પહેર્યા લેધરના છુટકે
 છુટ પહેરી બન્યા જાહેબના પુતરે
 વેવાઈ તમે ખાલો વિલાયતી વેશરે
 ખાદી પહેરી શોભાવો તમારો દેશરે

કઠલાલકર.

(રાગ મેઘાડખર ગાળે—એ રાગ)

ખાદી સજ્જેને મારી બેનીઓ, જેથી જ્ઞાતી સરકાર ભાજે;
ફેરવો રેંટીઓ ખંતથી, જેથી સરકાર ભાજે.
જેણે લાજ લીધી લાખેની, જલ્દીયાવાળા ખાજે;
તેનો નાશ છે રેંટીયો એવું ગાંધીજી લાખે.
ખારીક કપડાં લાવીને, જેણે નગ્ન બનાવ્યાં;
ગાયત્રી સરગી ભેળવી, જેણે અંગ અભગવ્યાં.
અંતર બગાડ્યું છે ખાંડથી, જેમાં ઢાડકા આવે;
અપવિત્ર બનાવીયાં, ક્યાંથી પવિત્ર થાવે.
સેવીકા બની દેશની દેશ નામ હીપાવો;
સીતાયે વનફળ વાવીયાં, સતીનું તત્વ જાણી.
વનફળ ખાદી આ સમે, એવો મહાત્માની વાણી;

(બમરા પહેલો વધાવો મારે આવીઓ)

ભારત આગણે અસહકાર જોને આવીઓ;
ધાન્યો આશ્રય ગાંધીજીના દરબારે—માધોના ચરણે નમીને સેવો
અસહકારને. ૧

જુલમી સત્તાની જડ હિખાડતો,
જ્વલમી જુલમી જોધાને નીચે પાડતો— " ૨
કુરમન બંધુક બરછીએ કાઢ ચમકીઓ:
જુલમી ધનવાનોનો પાટ ધડાચીઓ—ગાંધી " ૩

રાજા રામ તણું તો રાજ સ્થાપીયું.		
હાનવ ઇંડી સાધુને સરણું આપીયું;	”	૪
જાજની ભારત માતાની રાખી લાજ ગાંધી.		
પોતે પ્રભુ અસહકારે જેને ઉતર્યા—	”	૫
સુતા પુત્રો ભારતના જગાડીઆ,		
પ્રેમે અહિંસા યુદ્ધ તે હલકારીઆ—ગાંધી	”	૬

જો. બ. કંઠસાલકર.

૧૫

(રાગ—વીર વાર વારી જાઉં, મારા રાજવીઆના હાથી મુઢે બાગમાં)		
હજો સખી ભારત જૂમિનો રવી આજે મુજરાતમાં		
પત ભારત જૂમિ ટુજ તારણ જેના હાથમાં—જેવા અસહકારી		
નેતા જીવે દિંદમાં. ૧		
પન ગાંધીજી તમ જસ ઝળક્યો નવ અંડમાં		
કુખ દિંદ વણો હરવા હિમત ધરી પંડમાં—	”	૨
પન કરતુરખા તમ મદગુણ યા સાંભળીએ;		
પ્રતિ સંગે સાધુ થઇ સ્વાર્થ વિહારીએ—	”	૩
પન લાલાજી, શ્રી દાસ પટેલ હકીમજી;		
વર્ણ માલવીયા નેહરુ મુર્તીઓ પ્રેમની—	”	૪
પન પાર્વતીદેવી ગાંધીજીને સરોજની.		
પુણ્ય આત્માને વાસંતિ સરલા શીમતી—	”	૫
હતા વૈભવ દરજીબન એ મરવે તણા		
હતો દાખી રાજ અનેક માડી ઘોડલા—	”	૬

સાચી શીશળતા સાચવવા રાખો રેડીયો,
 છે એમાં હિન્દ તણો ઉદાર, રીપુનો એ છે કાળ,
 આપુ ગાંધીજી જેલે બેઠારે.
 દેતા શીખામણો આપુજી ન્યારે અહીં હતા,
 હવે સર્વ બેસો ખાદીની સંભાળ, ધન્ય તમને કરશે સ્થાય,
 આપુ ગાંધીજી જેલે બેઠારે.
 જેલે બેઠા બેઠા આપુ એવું બોલતા,
 તમે માનો નહીં દુશ્મનોની રહેમ, ખાદી રાખશે કુશળદેમ,
 આપુ ગાંધીજી જેલે બેઠારે.

૧૭

હસ્ત મેળાપનું ગીત.

(ભમરાનો વધાવાનો)

સજની રામ સીતા બેને બેડલાં,
 માથે વર વધુ હસ્ત મેળાપરે, સજની.
 છરે કુંવર કુંવરીની બેડી લાપડી,
 સજની હાથમાં હસ્ત ધરી દોષ,
 વર કન્યાને અંતર પ્રેમરે, ગુણવંતી સજની રામ સીતાની બેડલી.
 સજની જન્મ જન્મનાં બેઠાં બેધીયાં,
 સાંખ્યા અંતરથી અંતરના બધરે, રસ થેડી સજની.
 સજની બેઠ ન લવ બેસ આજથી,
 ધર્મા અમે સ્વદેશી કેરાં પ્રતરે, સહુથી સજની.
 સજની સેવા સ્વદેશની સ્વીકારશે.

વળી વસ્ત્ર સ્વદેશી ધરજો રાખી પ્રીત સહુથી સજની.
 સજની સ્વદેશ ખર્ચ ધોરો પંથમાં,
 જોડી જીવન રથ નિર્દોષ લાડકવાડ સજની.
 સજની સંસાર નાવ ચલાવશો,
 પામશો ભાગ્યના સણુગારે ઓ શાણી સજની
 એમ હરત મેળાપ થયો રમથી.
 પ્રવર્ત્યા સાતો જય જયકાર ગુણવંતી સજની

ખડકર.

૧૮

હાગનમાં વરકન્યા.

(વર તો ચાહુ ચાહુ કરી રહો)

વર તો ખાદી ખાદી કરી રહો,

વરનો ખાપુ ન પહેરવા દે,

વર તો ખાદી વિના ધોડે નહિ ચડે.

જેકરો—ખાપુ વિદેશી વસ્ત્ર અંગે નહિ ધર.

વાળ્યું વિદેશીએ સત્તાનાસ.

ખાપુ

ખાપ—જાપ હિંચ કુટુંબ કહે આપણું

પહેરે વિદેશી જામા શુરવાલ.

લગ્ને ખાદીરે શોભે નહિ.

વર તો.

જેકરો—ખાપુ ખાનડાની ખાદીમાં બધી

મુઠો વીદેશી વસ્ત્રોમાં આમ વરતો,

ખાપુ—જાપ અપશુકન આમ બોલ માં,

કેમ શુકનમાં બોલ એવા બોલે

વર તો.

જે.કરો—મૌહત્યામાં બાપુ શુકન ઠાં મણો,
 પહેરે તિદેશી લાખો મૌહત્યામ.
 ખાદી વિનારે થોડે નહિ ચડે,

વર તો.

બાપુ—જાઈ જાસુ મહેલારિદેશે આપતી.
 કરશે જાતીયાં સૌ શીટકાર;
 બચને ખાદીરે જોખે નહિ.

જે.કરો—બાપુ સ્હેરાસે શીટકારો નાતના,
 નહિ સ્હેવાસે પ્રજા હીલકાર.
 લાખો બચનમાં ખાદી સૌ માટે,
 સુશ્ણી જનદો બાપુને સચરો ચેતીઆ;
 લાવ્યા શુદ્ધ ખાદીનાં સૌ વસ્ત્રો.
 ખાદી વિનારે લગ્ન ના કરો.

પ્રજાસચ્ચ દેકર

વરલોડા વખતે.ગવાતુ સ્વદેશી મીત.

(તું તો મોઠલ વેવાઈ માફારે-એ રામ.)

તો મોઠલ વેવાઈ રેંટીડા, મારા દેશનો દાતાર રેંટીડા.
 દેશી જંપતી રેંટીડા, સ્વરાજ સાધક રેંટીડા.
 જનનો બાધક રેંટીડા મોહન ગમતો મન રેંટીડા,
 રો જુના જમાનાનો રેંટીડા, અંધીજનો ગાતેલ રેંટીડા
 'ધવાનો વારસ રેંટીડા, સંધવાનો સજુગાર રેંટીડા,

ખાદીનો ખાવીંદ રેંટીડો, સ્વરાજની આવી રેંટીડો
 મારો હિંદનો હીરો રેંટીડો, વરરાજને વાસી રેંટીડો
 હું તો મોઢલ વેવાઇ રેંટીડો, માડ સ્વદેશી સાજન આવેરે
 જોને ફેશન તો નહીં કાવેરે, ખાદીની પહેરામણી માગેરે

આવે આવેરે, રેંટીડોનો રસીઓ;
 સત્માગ્રહી શુરો, મોહન મન ગમતો,
 ગાંધી ગુરુજને નમતો, ખાદીને ફરવેરો.
 ફેશન કુઠીલેશી ત્યારે કન્યા લેસે, તારી કુંવરીને ખાદી પહેરાવે
 એ તો હિંદનો હીતેચ્છુ કહાવેરે, સ્વદેશનો સેવક આવેરે
 તારા મંડપને શોભાવેરે.
 એતો ઇચ્છા પુરુષ કરશેરે, તારી લાડલ ધેલીને વરશેરે.

કન્યા તરફથી ગવાતુ સ્વદેશી ગીત.

અમ ઘેર વેવાઇઓ ભલે આભ્યારે,
 સાથ સ્વદેશી સાજનીઆ ભલે લાભ્યારે.
 હમ માટે રેંટીડા મંગાભ્યારે,
 વેવાઇઓને રેંટીડા રીઝવશુંરે,
 ખાદીની પહેરામણી કરશુંરે.

